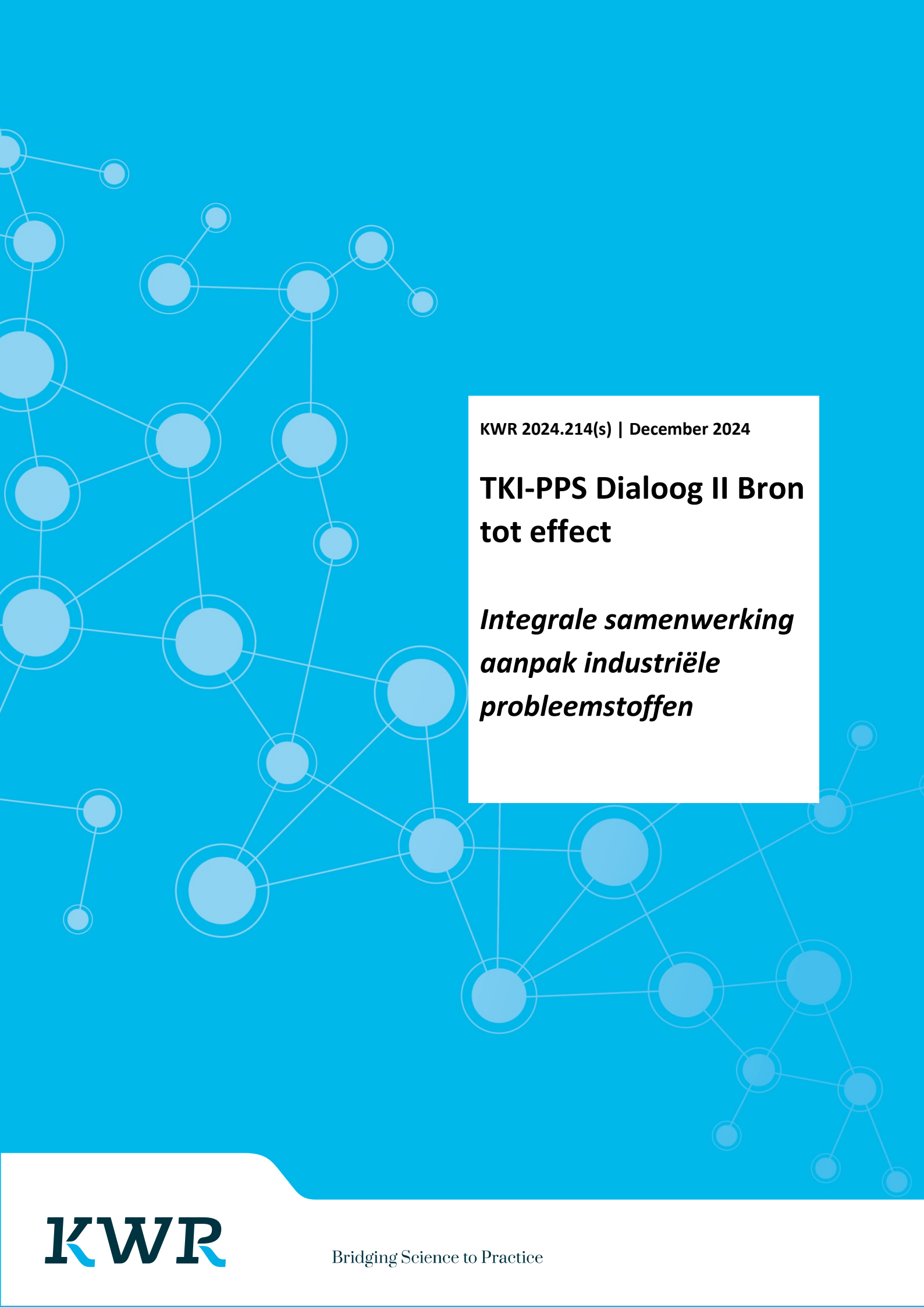

KWR 2024.214(s) | December 2024

TKI-PPS Dialoog II Bron tot effect

***Integrale samenwerking
aanpak industriële
probleemstoffen***

Samenwerkingspartners

Colofon

KWR 2024.214(s) | December 2024

Projectmanager

Arnaut van Loon

Projectnummer

404132

Auteurs

Fabi van Berkel en Inge van Driezum

Kwaliteitsborger

Stefan Kools

Keywords

Industriële probleemstoffen, integrale samenwerking, dialoog

Jaar van publicatie
2024

Meer informatie

Fabi van Berkel
T +31 6 5282 6058
E Fabi.van.berkel@kwrwater.nl

PO Box 1072
3430 BB Nieuwegein
The Netherlands

T +31 (0)30 60 69 511
E info@kwrwater.nl
I www.kwrwater.nl

KWR

December 2024 ©

Alle rechten voorbehouden aan KWR. Niets uit deze uitgave mag - zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van KWR - worden verveelvoudigd,

Context Dialoog

Als onderdeel van het [onderzoek TKI-PPS 'Bron tot effect'](#) zijn dialogen tussen verschillende actoren betrokken in de integrale waterketen ingezet als methoden voor het bespreekbaar maken van de complexe problematiek rondom industriële probleemstoffen. Het doel van werkpakket 2 was om bij te dragen aan connectiviteit tussen inhoud, organisatie en implementatie van een 'te ontwikkelen bewakingsstrategie, inclusief informatie en kennisstructuur waarmee vroegtijdige signalering van industriële probleemstoffen kan plaatsvinden.' Middels het enerzijds vormgeven van actor kaarten en anderzijds het organiseren van actor gesprekken wordt inzichtelijk wat de afhankelijkheden tussen betrokken organisaties en belanghebbenden zijn wanneer het beheer van de waterkwaliteit een integrale benadering volgens het 'bron-pad-receptor' zou volgen. In deze *integrale waterketen* worden zijn organisaties betrokken die doorgaans niet als onderdeel van de waterketen worden gezien, zoals lozende bedrijven.

In een eerste dialoog is het perspectief op de integrale waterketen besproken en was het doel om een completer beeld van de problematiek te krijgen. Verschillende probleempercepties van probleemeigenaren zijn uiteengezet.

In de tweede dialoog is, op basis van de inzichten uit het TKI-PPS B2E onderzoek, verkend wat verschillende partijen in de integrale waterketen (van elkaar) nodig zouden hebben om de waterkwaliteit in een gebied pro-actiever en effectiever te kunnen bewaken. Dit verslag is het resultaat van dialoog II van het TKI-PPS B2E onderzoek.

Dialogoog

1.1 Doel en programma

Doel:

1. Verkennen welke kansen en mogelijkheden er zijn voor integrale samenwerking tussen partijen met taken in het waterkwaliteitsbeheer of verantwoordelijkheden t.a.v. industriële lozingen.
2. Op systematische wijze handelingen, informatiebeschikbaarheid en informatiebehoefte van organisaties in kaart te brengen én te concretiseren.

Hoe: Middels drie inhoudelijke gesprekken bespreken:

- welke handelingen partijen in hun de dagelijks praktijk uitvoeren t.a.v. waterkwaliteitsbeheer en/of het opsporen en voorkomen van industriële probleemstoffen in lozingen. Welke informatie hen daarbij ondersteunt of zou kunnen ondersteunen.
- In hoeverre inzichten uit het TKI-PPS B2E onderzoek partijen nieuwe handelingsmogelijkheden biedt
- Wat spelers (van elkaar) nodig zouden hebben om gezamenlijk te zorgen voor betere bewaking van het oppervlaktewater door bronaanpak van industriële lozingen

Programma

14:00-14:10	Welkom door Fabi van Berkel (KWR) en Inge van Driezum (KWR)
14:10-14:20	Naar een integrale aanpak voor industriële probleemstoffen
14:10-14:50	Onderdeel 1: Handelingen en informatie in de integrale waterketen
14:50-15:30	Onderdeel 2: (Nieuwe) inzichten over bronnen, lozingen en stoffen
15:30-15:45	Pauze
15:45-16:45	Onderdeel 3: What I Need from You
16:45-17:00	Nagesprek, reflectie en afronding

Huisregels voor een constructieve dialogoog

Gezien de complexiteit van het vraagstuk over industriële probleemstoffen is besloten om van te voren met elkaar de regels en condities voor het gesprek te bespreken om te zorgen voor een zo constructief mogelijk en open gesprek. De setting van een onderzoek zorgt op zichzelf voor duidelijke doelstellingen ten aanzien van leren en ontdekken, en een aantal regels werden van te voren met de deelnemers gedeeld om sturing te geven aan het gesprek:

- Het gesprek vond plaats onder de Chatham House Rules: Informatie uit de sessie mag worden gedeeld, echter zonder de identiteit van de deelnemer te noemen
- De uiteenlopende belangen van de deelnemende actoren worden erkend en vanuit dat gegeven wordt verkend welke handelingen partijen uitvoeren en welke informatie zij beschikbaar hebben
- Er is ruimte voor elke ervaring en uitdaging
- De gespreksbegeleider faciliteert de dialogoog zodat ieders stem gehoord wordt

Om vooruit te komen in bestaande discussies zijn onderwerpen geïdentificeerd die in het gesprek niet constructief zijn:

- Het probleem van beperkte financiële middelen en capaciteit is bekend

- Knelpunten die ontstaan zijn door de invoering van de Omgevingswet mogen gedeeld worden, maar er volgen geen discussies over de inwerkingtreding van de wet. Dit is de nieuwe realiteit vanuit waar we handelen zullen identificeren
- Stoffen komen (ook) uit het buitenland, een andere realiteit. Iedereen draagt zijn steentje bij en wijzen naar het buitenland is dit gesprek niet constructief
- We vermijden zinnen als 'Het heeft geen zin meer' of 'We zijn te laat'

1.2 Naar een integrale aanpak voor industriële probleemstoffen

In het TKI-PPS onderzoeksproject 'Bron tot effect' wordt in vier werkpakketten onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor een integrale aanpak van industriële probleemstoffen in directe en indirecte lozingen. In deze integrale aanpak wordt het 'bron-pad-receptor' principe benut als beginsel om industriële probleemstoffen in kaart te brengen en ook handelingen uit te werken. Handelingsperspectieven die als onderdeel van dit onderzoek zijn geïdentificeerd en worden verkend zijn gericht op:

1. Het vroegtijdig signaleren van stoffen middels nieuwe methoden voor bronopsporing van industriële probleemstoffen in een afgebakend gebied.
2. Het toepassen van nieuwe analysetechnieken waarmee opkomende stoffen of ZZS vroegtijdig en dicht bij de bron (influent-metingen) kunnen worden gesignaleerd.
3. Het uitwisselen van kennis en informatie dat door taak- en rolverdelingen gefragmenteerd bij verschillende waterketenpartijen belegd is en verzameld wordt.
4. Het concretiseren van handelingen die onderdeel kunnen zijn van een 'bewakingsstrategie', waarbij waterketenpartijen, lozende partijen en geïmpliceerde actoren allen een rol te vervullen hebben in het bewaken van de waterkwaliteit in verschillende onderdelen van de integrale waterketen.

In deze dialoog zijn de eerste contouren van een collectieve bewakingsstrategie vormgegeven en gedeeld met de deelnemers om te toetsen in hoeverre de integrale aanpak aansluit bij de dagelijkse praktijk van betrokken actoren in de integrale waterketen.

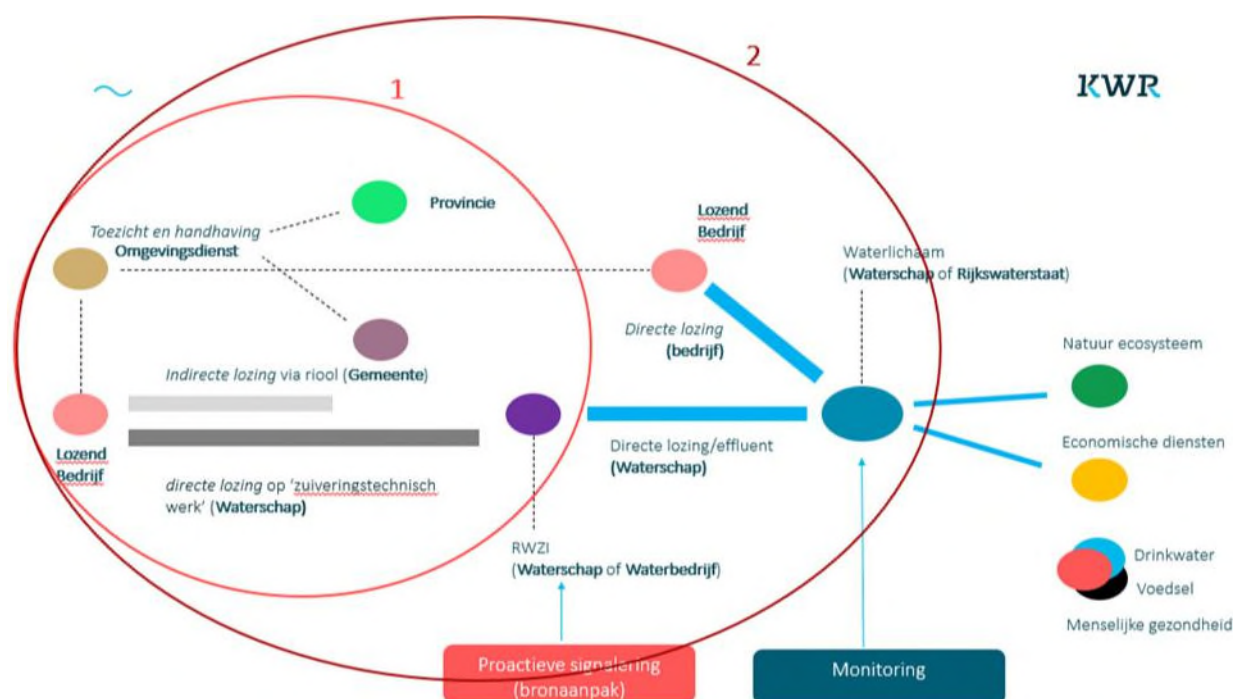
Het uitgangspunt van de integrale aanpak is de bestaande aanpak die door het ministerie van I&W in 2021 is uitgewerkt genaamd 'Wegwijzer opkomende stoffen in oppervlaktewater. Op weg naar omgang met opkomende stoffen.' De integrale aanpak voor de signalering van stoffen en bewaking van de waterkwaliteit sluit aan bij deze wegwijzer, maar verschilt op een aantal punten:

- De signalering in de integrale aanpak is *proactief*. Hetgeen betekent dat er *vroegtijdig* en *dicht bij de bron* wordt gesignaleerd. Monitoring vindt uitgebreider plaats in de RWZI (met behulp van sensoren) en in het effluent. Eventuele afwijkingen in de waterkwaliteit kunnen daardoor sneller gesignaleerd worden.
- De bewakingsstrategie is *opgave- en gebiedsgericht*. Het 'bron-pad-receptor principe' biedt daarbij een passend principe om de route van industriële probleemstoffen te identificeren. Het concept 'hydrosociale gebied' naar (Boelens et al., 2016) biedt daarbij een passend denkkader om te verkennen wat logisch afgebakende en functionele gebieden zijn om actoren in 'de integrale waterketen voor industriële probleemstoffen' te betrekken voor integrale samenwerking. In hydrosociale gebieden bewegen mensen, instituties, waterstromen, hydraulische technologie en de biofysische omgeving die te maken hebben met het waterkwaliteitsbeheer, aldus Boelens et al. (2016). De opgave- en gebiedsgerichte aanpak volgt daarmee de ontwikkelingen in beleid en wetgeving (o.a. Omgevingswet).
- De aanpak is *collectief en integraal*. Dit betekent dat de taken en handelingen (uitvoerend en regulerend) die nodig zijn voor het bewaken van de (oppervlakte)waterkwaliteit en het aanpakken van industriële

probleemstoffen verdeeld zijn tussen verschillende actoren, maar dat individuen of teams van verschillende organisaties gezamenlijk een verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de integrale aanpak van industriële probleemstoffen in het gebied. Er is specifieke aandacht voor de samenhang en relaties tussen de handelingen van verschillende actoren. Er is voldoende capaciteit beschikbaar bij verschillende partijen voor het aanpakken van industriële probleemstoffen en een heldere rol- en taakverdeling is essentieel.

Op basis van de inzichten uit de casestudies wordt op dit moment verondersteld dat er twee logische 'hydrosociale' en functionele gebieden zijn die kunnen ondersteunen met het afbakenen van gebieden (zie afbeelding 1), namelijk:

1. Redeneren vanuit het *verzorgingsgebied van één of meerdere RWZI's*. Welke indirecte en directe lozingen komen uit op een zuiveringstechnisch werk?
2. Redeneren vanuit een *specifiek waterlichaam of watersysteem* ([Integraal Watermanagement KRW](#)). Welke directe en indirecte lozingen komen uit op het watersysteem?

Figuur 1. Schematische weergave van de actoren in een gebied afgebakend o.b.v. het bron-pad-receptor principe

1.3 Oefeningen voor een effectief gesprek: What I Need From You

Voor de dialoog zijn twee oefeningen uitgewerkt waarmee handelingsperspectieven (zie onderdeel 3 en 4 hierboven) van de integrale aanpak (zie bovenstaande opsomming) besproken konden worden, namelijk:

1. Het uitwisselen van kennis en informatie dat door taak- en rolverdelingen gefragmenteerd bij verschillende waterketenpartijen belegd is en verzameld wordt.
2. Het concretiseren van handelingen die onderdeel kunnen zijn van een 'bewakingsstrategie'.

In de eerste voorbereidende oefening van de dialoog is specifieke aandacht besteed aan de 'wil' en 'mogelijkheden' van verschillende actoren om te handelen ten aanzien van industriële probleemstoffen. Doel van de oefening was

om te verkennen in hoeverre actoren betrokken in de integrale waterketen de informatie en kennis hebben om te handelen – en hun taak uit te voeren – ten aanzien van industriële probleemstoffen in de integrale waterketen. Daarbij is de aanname gemaakt (of de realiteit) dat taken ten aanzien van het bewaken van industriële probleemstoffen nog niet afdoende zijn belegd bij actoren en/of dat het niet helder is wie, welke handeling, waarom zou moeten uitvoeren. Deelnemers werden uitgenodigd om in hun ‘actorgroepen’ te bespreken welke informatie actoren niet beschikbaar hebben en hen belemmerd om hun taak of handeling uit te voeren.

Vervolgens kregen de groepen inzichten mee die zijn ontwikkeld in het TKI-PPS B2E onderzoek voor het opsporen van de bronnen en werd hen verzocht om te bespreken in hoeverre deze informatie hen nieuwe handelingsperspectief zou geven.

Op basis van de inzichten uit de voorbereidende oefening is een gesprek gevoerd die de ‘What I Need From You’-methodiek volgt. Deelnemers kregen de mogelijkheid om via een vertegenwoordiger – omwille van de tijd – één specifieke uitdaging te delen met de groep en uit te leggen waardoor zij beperkt worden in hun handelen ten aanzien van industriële probleemstoffen. Het doel van deze beschrijving was om een verzoek neer te leggen bij een actorgroep in de zaal of niet-aanwezige actorgroep. Vervolgens is een gesprek gevoerd over deze uitdagingen en verzoeken. De essentie van WINFY is om een zo concreet mogelijk verzoek te formuleren, zodat een andere actor er daadwerkelijk mee aan de slag kan. Het verzoek mocht toegespitst zijn op informatie-(uitwisseling) of andersoortige ondersteuning. De ontvangende actorgroep mocht op vier manieren reageren:

Het gesprek werd actief begeleid door Fabi van Berkel, onderzoeker, organisator en moderator van de bijeenkomst.

1.4 Opbrengsten dialoog: Van begrip voor elkaars uitdagingen naar concrete acties voor onderlinge ondersteuning en informatie-uitwisseling

De gesprekken in de dialoog hebben verschillende inzichten opgebracht over uitdagingen die actoren ervaren in het handelen ten aanzien van het waterkwaliteitsbeheer of opsporen en preventie van industriële probleemstoffen. Over het algemeen heerste bij de deelnemers een positieve stemming omdat zij de gelegenheid kregen om met collega's van andere organisaties in hun actorgroep (Omgevingsdiensten, waterschappen) van gedachten te wisselen over de uitdagingen die zij ervaren. De behoefte aan een gesprek over dit onderwerp werd door vrijwel iedereen gedeeld.

Uit de eerste oefening bleek dat actorgroepen verschillende uitdagingen ervaren ten aanzien van de handelingen die zij in hun rol zouden moeten uitvoeren.

Figuur 2. Sfeerimpressie van de dialoog. Locatie: hoofdkantoor Waterschap Brabantse Delta te Breda

Bij de **waterschappen** werd voornamelijk ervaren dat verzoeken tot metingen bij bedrijven geregeld tot weerstand leiden, terwijl het waterschap deze informatie nodig heeft om een lozingsvergunning (directe lozing) af te kunnen geven. De informatie die middels bron-opsporing over risicoprofielen van bedrijven in het verzorgingsgebied bekend gemaakt zou kunnen worden, zou relevant zijn voor het adviseren over de vergunning. Als er een verwachting is tot verhoogd risico dan kunnen ze daar prioriteit op zetten, i.p.v. uren te besteden aan ‘koekjesfabrieken’ die mogelijk weinig probleemstoffen lozen. Een andere uitdaging die door de waterschappen ervaren wordt is het gegeven dat de lijst met stoffen alleen maar langer wordt. Het probleem wordt zichtbaarder en neemt toe, waardoor er ook meer aan gedaan moet worden. Ook is er nog geen duidelijke aanpak voor de omgang met diffuse bronnen en de meldingsplichtige lozingen – naast vergunningsplichtige lozingen? Het gaat dan om bronnen die niet toe te wijzen zijn aan duidelijke punten, locaties of rechtspersonen en kleinere bedrijven die niet vergunningsplichtig zijn.

Verzoek:

- Het waterschap zou graag zien dat er landelijk beleid komt voor omgang met diffuse bronnen en niet-meldingsplichtige bedrijven. Dit is een verzoek aan I&W
- Ook is er het verzoek om naar meldingsplichtige bedrijven te kijken. Provincies en gemeenten zullen hiervoor een opdracht moeten formuleren voor de afdeling VTH.

Omgevingsdiensten ervaren met name dat ze niet voldoende informatie hebben om hun activiteiten goed uit te voeren met betrekking tot indirecte lozingen. Ze zijn vooral afhankelijk van de informatie die ze krijgen van bedrijven zelf – o.b.v. de ‘indieningsvereisten’ zijn bedrijven niet verplicht om deze informatie altijd te geven. Daarnaast weten bedrijven ook vaak niet welke specifieke stoffen zij lozen. Dat belemmert hen in hun werk. Daarnaast moet de toetser verstand van zaken hebben en helaas is een gebrek aan kennis vaak nog de realiteit. Voor het verlenen van vergunningen is er niet voldoende zicht op de stoffen die te verwachten zijn bij de bedrijven. Deze informatie zou bij het bedrijf, het RIVM, het waterschap of andere Omgevingsdiensten beschikbaar kunnen zijn. Voor het toezicht houden en handhaving zou ook het zinnig zijn als Omgevingsdiensten meer informatie over de oppervlaktewaterkwaliteit of het influent zouden hebben. Het waterschap of de NVWA zou deze informatie kunnen hebben. Uit het gesprek blijkt dat Omgevingsdiensten geen zicht hebben op de geregistreerde stoffen in het oppervlaktewater, terwijl zij de mogelijkheid hebben om bij de bron te handelen – dat maakt het moeilijk om goed op preventie en beperking van industriële probleemstoffen in te zetten.

Verzoek:

- Het zou omgevingsdiensten ondersteunen als ze een lijst van stoffen hebben waar ze op kunnen doorvragen (van waterschappen, RWS en/of RIVM). Ook zou informatie van de waterkwaliteitsbeheerder (waterschap of RWS) over de kwaliteit van het oppervlaktewater of metingen in de RWZI hen ondersteunen bij het toezicht houden en handhaving.
- Inzicht in de locaties van de risicovolle bedrijven zou ook zinnig zijn voor omgevingsdiensten om adequater en efficiënter op te treden bij deze bedrijven.

Rijkswaterstaat Zuid/Westerschelde ervaart dat ze heel veel meten (alle KRW stoffen, 13x per jaar), maar dat ze nog geen inzicht hebben in de probleemstoffen in effluentlozing van bijvoorbeeld RWZI Bath. Hierdoor is het moeilijk om de afwenteling ten aanzien van normoverschrijdingen vanuit deze lozing bespreekbaar te maken. Ze zijn ook bezig met steekproefsgewijze afvalwaterbemonstering, maar niet alles lukt binnen de vijf jaar door beperkte labcapaciteit – dit is bovendien bovenwettelijk, wat zorgt voor beperkingen.

Rijkswaterstaat Zuid/Westerschelde heeft de wens om samen met partijen in de regio aan joint-fact finding te doen. Op basis van hun meetgegevens, RIVM en wetenschappelijke inzichten weten ze dat de Westerschelde een zeer slechte waterkwaliteit heeft met verschillende normoverschrijdingen van KRW stoffen, maar ze vallen eigenlijk van de kaart. Er liggen bijvoorbeeld geen drinkwaterpunten in de Westerschelde waardoor het gebied minder prioriteit krijgt. Ze hebben veel informatie die ze graag zouden willen delen, zodat problemen beter in beeld komen, worden gedeeld en o.b.v. kennis en inzichten kunnen worden aangepakt in de regio.

Verzoek:

- Waterschappen, omgevingsdiensten en bedrijven kunnen kennis nemen van de industriële probleemstoffen in het ontvangende oppervlaktewater op waterkwaliteitsportaal. Bedrijven zouden hier hun beleid op kunnen voeren. Omgevingsdiensten kunnen o.b.v. deze gegevens hun VTH taken beter uitvoeren en waterschappen kunnen ook handelen met oog op de norm-overschrijdingen. Bijvoorbeeld door het aanpassen van vergunningen van directe lozers of een betere controle.
- Het bij elkaar brengen van partijen in verschillende gebieden is zinnig, maar iemand moet de opdracht (vanuit I&W) krijgen om deze gesprekken vorm te geven/in te richten. Dan kan ook de afwenteling worden besproken.

Lozende bedrijven (hier: DOW en Evides Industriewater) moeten verschillende handelingen uitvoeren ten aanzien van het beperken of voorkomen van het lozen van industriële probleemstoffen. Ze zijn vanuit de aanvraag van een watervergunning verplicht om een plan van aanpak te maken voor het onderzoeken, beperken en/of voorkomen van het lozen van industriële probleemstoffen (ABM-methodiek, BBT & Immissietoets). Ze (hier: DOW) zijn bezig met het inventariseren van stoffen (in het water en gebruik op het terrein), maar hebben niet altijd beschikking tot informatie van de fabrieken en bedrijven die grondstoffen, hulpstoffen, eindproducten en reactieproducten leveren.

Evides Industriewater ervaart dat het lastig is om informatie te krijgen van de bedrijven die lozen op hun AWZI (indirecte lozers). De informatie die omgevingsdiensten hebben zou voor hen inzichtelijk zijn om hun zuiveringen op aan te passen óf een verplichting voor bedrijven om deze informatie ook met Evides Industriewater te delen.

Verzoek:

- Er is behoefte aan een duidelijk kader voor het plan van aanpak, standaardisering en redelijke termijnen voor het aanleveren van inzichten uit de onderzoeksverplichting (in house methode). Dit is nu verschillend per oppervlaktewater waar op geloosd wordt. Het blijkt niet eenvoudig om aan informatie over (grond)stoffen te komen en deze te identificeren. Dit verzoek is aan de vergunningverlener. Dit zou nationaal moeten worden opgepakt.
- Er is behoefte aan goede detectiegrenzen, NEN normen en genormaliseerde analysemethoden voor het analyseren van het afvalwater. Hoe ver moet je gaan en wat is redelijk? Dit is een normatief kennisvraagstuk en kennisinstellingen en/of instellingen die zich bezighouden met normstelling zouden dit kunnen verzorgen. Er blijkt niet voldoende zicht op de best beschikbare technieken (BBT) voor het zuiveren van het afvalwater. Dit verzoek kan bij kennisinstellingen worden neergelegd, maar vraagt om een opdracht vanuit I&W.

Voor **drinkwaterbedrijven** is de bescherming van de bronnen waar water wordt gewonnen voor de productie van drinkwater cruciaal. Ze zijn erg afhankelijk van de waterkwaliteitsbewaking en worden geïmpacted (benadeeld) door het (niet-) handelen van waterketenpartijen, maar hebben zelf weinig handelingsmogelijkheden om drinkwaterbronnen adequaat te beschermen. Ze monitoren deze bronnen uitgebreid en hebben veel informatie die ze beschikbaar (kunnen) stellen. Het gaat dan niet alleen om ZZS (Zeer Zorgwekkende Stoffen), maar ook om persistente, mobiele en toxische (PMT) stoffen die belangrijk zijn voor de drinkwaterwinningen. Deze informatie wordt helaas nog onvoldoende meegenomen in (in)directe lozingsvergunningen. Toezicht en handhaving op drinkwatergerelateerde stoffen zou de kwaliteit van drinkwaterbronnen ten goede kunnen komen. Er zit ook een grote uitdaging in het zicht houden op en controle van diffuse bronnen en kleine bedrijven (indirecte vergunningsplichtige en meldingsplichtige lozingen). Drinkwaterbedrijven zouden – mogelijk regiospecifiek – kunnen aangeven welke stoffen extra gemonitord zouden moeten in stroomgebieden waar drinkwaterbedrijven liggen.

Verzoek:

De wens bestaat dat juist drinkwaterrelevante stoffen worden geprioriteerd en meegenomen bij de bronopsporing:

- Verzoek aan de Omgevingsdiensten om juist deze stoffen prioriteit te geven in vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH).
- Waterschappen kunnen risico-gericht sturen door op deze stoffen te monitoren in influent en effluent. Verzoek aan waterschappen om informatie over stoffen die gemeten worden in het influent en effluent te delen met drinkwaterbedrijven. Hier kan meer informatie-uitwisseling op gang worden gebracht
- Drinkwaterbedrijven pleiten voor een verplichting van monitoring op drinkwatergerelateerde stoffen vroeger in de keten. Dit verzoek is aan I&W, want zou op Rijksniveau het beste gereguleerd kunnen worden

De **gemeente** is zoekende in de bijdrage die zij kunnen leveren. Zij gaan over het transport van het afvalwater, maar hebben geen taak ten aanzien van waterkwaliteitsbewaking. Ze meten de debieten (hoeveelheden), maar kijken niet naar de kwaliteit. Als ze weten welk water kwetsbaar is of waar grote risicovolle bronnen zitten, kunnen ze gebiedsgericht inventarisaties maken van de rioolvervangingsopgaven prioriteren op plekken waar overstorten voor (grote) negatieve effecten kunnen zorgen.

Verzoek

- Richtlijnen met handelingsmogelijkheden voor gemeenten, zodat ze kunnen sturen met het riool.
- Waterschappen, omgevingsdiensten of andere organisaties met kennis over lozingen met industriële probleemstoffen kunnen locatiegegevens over deze bronnen delen. De hotspots uit de bron-opsporing van het B2E onderzoek zijn waardevol.

De **Provincie** is verantwoordelijk voor beleidsvorming en voert veel handelingen uit op het gebied van waterkwaliteitsbewaking, regulering en/of handhaving van industriële probleemstoffen en ook (beleid voor) natuurbeheer en milieubescherming. Ze verlenen vergunningen voor bedrijfsactiviteiten (omgevingsvergunningen), maar ook natuurvergunningen en zijn toezichthouder op de waterschappen – ze kunnen waterschappen bijvoorbeeld aanspreken op verkeerd beheer van de RWZI's. Ze baseren de vergunningverlening op kennis en inzichten van kennisinstituten over effecten op de natuur, BBT en eerdere vergunningen.

Opkomende stoffen linken aan verschillende domeinen en programma's binnen het provinciale apparaat. Er wordt onderzoek gedaan naar opkomende stoffen, ZZS en industriële probleemstoffen, maar het is nog lastig inschatten in hoeverre het een probleem is als je een bepaalde stof aantreft – er moeten nog duidelijke normen worden gesteld. Ze formuleren beleid voor de aanpak van de KRW stoffen op basis van aangetroffen stoffen, wat al gedaan is en wat nog gedaan kan worden. Het is nog niet altijd duidelijk wie verantwoordelijk is voor deze aanpak. Daar kan meer verheldering over komen. Voor de ZZS wordt ervaren dat er nog niet dezelfde taal wordt gesproken als het gaat over de aanpak ervan. Op basis van de inzichten uit de bron-opsporing van B2E kunnen er beter inschattingen worden gedaan over de te verwachten industriële probleemstoffen. Dit kan ondersteuning bieden bij het bezien van de vergunningen, maar ook sturing geven aan monitoring.

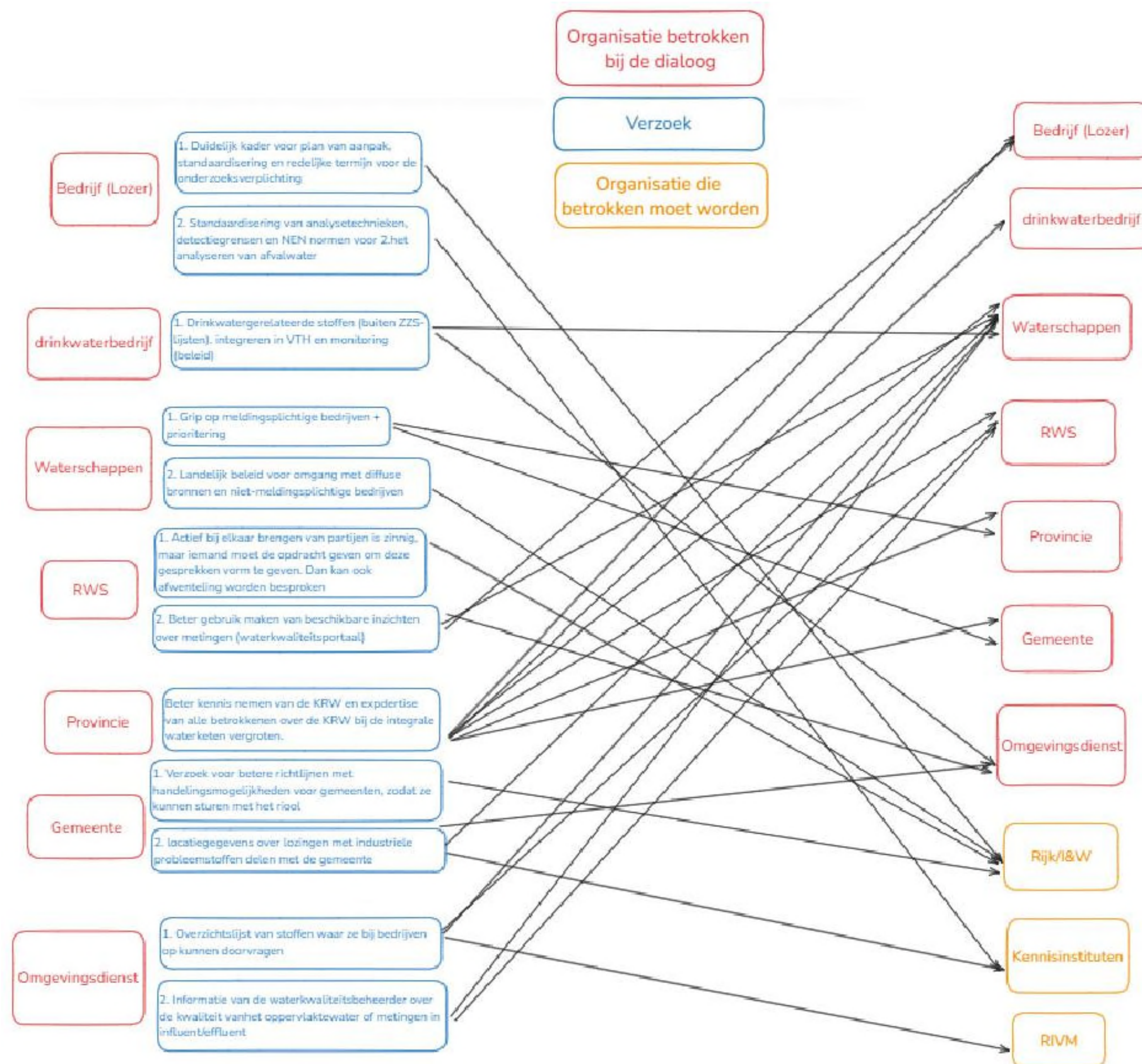
Belangrijk opmerking is dat het 'prioriteren van stoffen' volgens de KRW eigenlijk helemaal niet mag. Het is te begrijpen dat deze behoefte leeft, omdat het niet behapbaar meer is, maar het is binnen de wettelijke kaders van de KRW niet toegestaan. Daarbij werd ook opgemerkt dat het goed is dat de mensen van VTH hier aan tafel zitten, want in het KRW impulsprogramma zijn zij (nog) niet betrokken.

Verzoek

- Er wordt aan alle betrokkenen een oproep gedaan om beter kennis te nemen van de KRW. De ervaring is dat mensen onvoldoende verstand hebben van de wettelijke normen en eisen binnen de KRW. Het is noodzakelijk om deze expertise bij direct betrokkenen in de integrale waterketen te vergroten. Ook de oproep om goed te beseffen wat er mag in het eigen beheergebied.

What I Need From You (WINFY)

De uitwisseling van ervaringen, uitdagingen en verzoeken zorgde voor interessante inzichten en een waardevol gesprek over concrete mogelijkheden om de samenwerking tussen partijen in de integrale waterketen beter af te stemmen en te organiseren, zodat de waterkwaliteitsbewaking beter uitgevoerd kan worden. De uitwisseling van verzoeken is hieronder schematisch weergegeven.

Uitwisseling van kennis en informatie:

In het gesprek worden door verschillende partijen informatiebronnen gedeeld waarop informatie beschikbaar wordt gemaakt over het voorkomen van industriële probleemstoffen. Dit kan voor omgevingsdiensten en andere partijen zowel nuttig zijn om te gebruiken bij het handhaven van lozingen als voor het beperken en voorkomen van industriële probleemstoffen.

- [Home | Het Waterkwaliteitsportaal](#)
- [Watson database | Emissieregistratie](#)
- www.brabantinzicht.nl
- www.waterinfo.rws.nl
- [Atlas voor een Schone Maas \(arcgis.com\)](http://Atlas voor een Schone Maas (arcgis.com))
- www.rivm.nl/rvs

1.5 Conclusie

Uit de dialoog blijkt dat de behoefte leeft om actiever met elkaar van gedachten te wisselen over industriële probleemstoffen leeft bij de deelnemers. Ook de WINFY werkvorm blijkt een effectieve methodiek om te concretiseren welke uitdagingen worden ervaren door verschillende actorgroepen en welke stappen er gezet kunnen worden om verder te komen met de uitdaging. Hoewel deze dialoog heeft plaatsgevonden tussen actoren die niet allen in hetzelfde gebied actief zijn, wordt het voeren van dergelijke gesprekken als zinnig ervaren en is een concreet verzoek geformuleerd om dergelijke dialogen op gang te brengen in verschillende gebieden. De 'hydrosociale' gebieden zoals geïdentificeerd in het B2E onderzoek kunnen het startpunt zijn voor een gebiedsgerichte aanpak en reikt twee zinnige aanvliegroutes aan.

Een dialoog met focus op inzicht in elkaars uitdagingen en behoeften is als constructief ervaren. Deelnemers hebben meer besef gekregen van de beperkingen waar anderen op dagelijkse basis mee worstelen en het gesprek heeft ook geleid tot inzicht in institutionele belemmeringen en concrete verzoeken voor informatie-uitwisseling of ondersteuning. Een veelbesproken institutionele belemmering is dat de provincie en gemeente als opdrachtgevers van het VTH-beleid waterkwaliteit niet voldoende of adequate prioriteit geven. Een voorbeeld van uitdaging waar tijdens de dialoog handvatten voor zijn aangereikt is de behoefte van toezichthouders aan stoffenlijsten om op te handhaven. Andere verzoeken zijn verzameld en waar mogelijk bij de aanwezige actor neergelegd.

Van de geformuleerde verzoeken (zie afbeelding) zijn er een aantal direct opgepakt door de aanwezige vertegenwoordiger van de actorgroep. Andere verzoeken konden niet direct worden ingewilligd wegens afwezigheid van de actor en/of algemeen verzoek aan meerdere partijen. Over het algemeen blijken de uitdagingen in het VTH-stelsel ook hier te spelen (adviescommissie van Aartsen, 2023). Begrip van en kennis over industriële probleemstoffen (ZZS, opkomende stoffen en PMT) blijft complex en iets waarvoor expertise kennis voor nodig is. Beperkte capaciteit bij omgevingsdiensten is een bekende uitdaging en ook in deze groep blijkt de behoefte aan grip op de problematiek aanwezig. In de dialoog zijn concrete inzichten over en verzoeken voor *informatie-uitwisseling* tussen partijen opgehaald:

- **Omgevingsdiensten** – die aanwezig waren – gaan de nieuwe informatiebronnen benutten die zijn aangereikt. Vooral bij meldingsplichtige bedrijven kunnen ze op deze stoffenlijsten gaan controleren. Ze gaan dit nu proberen, maar kunnen door het gebrek aan capaciteit, bevoegdheden en kaders om te handhaven op opkomende stoffen niks beloven. Deze lijsten zouden ook gedeeld kunnen worden met andere omgevingsdiensten.

- **Waterschappen, RWS en drinkwaterbedrijven** kunnen regionaal inzichten over stoffen en de kwaliteit van het oppervlaktewater delen met omgevingsdiensten. Het is daarvoor wel nodig dat inzichtelijk wordt gemaakt welke stroomgebieden drinkwaterbedrijven en waterschappen met elkaar delen; de 'hydrosociale' gebieden kunnen een aanvliegroute zijn, maar ook de KRW-stroomgebieden. Vraag is welk gebiedsniveau het beste past voor dit vraagstuk.
- **Drinkwaterbedrijven** zouden graag meer informatie krijgen van waterschappen en RWS ten aanzien van de inzichten die zij vergaren over industriële probleemstoffen in het influent en effluent. Dit stelt hen in staat om pro-actiever te handelen.
- Er is in het algemeen behoefte aan regionale uitwisseling van kennis en inzichten over lozingen en bronnen met industriële probleemstoffen. Dit is voor zowel waterschappen, omgevingsdiensten als gemeenten zinnige informatie. Regionale suspectlijsten en inzichten over hotspots – o.b.v. bronopsporing uit het B2E project – kunnen ondersteunen bij het identificeren van risicovolle bedrijven en bij het afstemmen over VTH-activiteiten. 'Hydrosociale gebieden' reiken een logische gebiedsafbakening aan.

Daarnaast zijn er ook een aantal verzoeken geformuleerd die structureel moeten worden opgepakt door aanpassing van beleid, uitvoering of kennisontwikkeling:

- **I&W** zou de opdracht kunnen geven om gebiedsgerichte dialogen rondom de problematiek van industriële probleemstoffen te organiseren.
- Er is behoefte aan landelijk beleid voor de omgang met diffuse bronnen en niet-meldingsplichtige bedrijven.
- **Provincies en gemeenten** kunnen per direct in het VTH-beleid opnemen om toezicht te houden en te handhaven op meldingsplichtige bedrijven.
- Bedrijven hebben behoefte aan een duidelijk kader voor het plan van aanpak dat bedrijven moeten volgen om een vergunning te verkrijgen – dit verschilt nu per oppervlakte water. Ook is behoefte aan goede detectiegrenzen, NEN normen en genormaliseerde analysemethoden voor het analyseren van het afvalwater. Over het algemeen leeft de vraag: hoe gedetailleerd moet er gemeten worden? Locatiespecifiek, vergunningsspecifiek, dicht bij de bron? Op deze vragen is nog geen antwoord.
- **Drinkwaterbedrijven** pleiten voor het monitoren van PMT stoffen vroeger in de keten.
- **Gemeenten** zijn op zoek naar algemene richtlijnen over hoe zij kunnen handelen ten aanzien van de stoffenproblematiek door te sturen met het riool. VNG zou hier een opdracht voor kunnen geven.
- De behoefte bestaat om de grote hoeveelheid lijsten en databases die er op dit moment bestaan te comprimeren. Een algemene stoffenlijst die betrouwbaar is en continue geactualiseerd wordt, kan zorgen voor meer duidelijkheid over de te controleren en handhaven stoffen. Dit zou een activiteit kunnen zijn voor kennisinstituten en I&W. De vraag is of het realistisch is om een dergelijk overzicht te krijgen met oog op verschillende benaderingen t.a.v. normering (effecten op mens, dier en natuur) en lokale verschillen in regio's en waterbeheerprogramma's. Ook is de vraag in hoeverre deze benadering wenselijk is. De redenering is nu; 'Industriële, mogelijk schadelijke, probleemstoffen lozen mag tot het tegendeel bewezen is.' Een meer rechtvaardige benadering zou zijn: Lozende partijen bewijzen dat het water wat ze lozen niet toxisch of schadelijk is – dan mogen zij water lozen.

De governance ten aanzien van de VTH blijft een zorgpunt – ook t.a.v. industriële probleemstoffen. Omgevingsdiensten hebben niet alle bevoegdheden om te reageren op meldingsplichtige bedrijven, maar gaan proberen om maatwerk te leveren en ook aangereikte inzichten over stoffen mee te nemen. Landelijke wetgeving moet worden bijgesteld, zodat vergunningverleners, toezichthouders en handhavers beter bekwaam zijn om bijv. monsters te nemen en/of om te gaan met weerstand van bedrijven t.a.v. onderzoeksverplichtingen, controles etc.. Provincies en gemeenten dienen de waterkwaliteit meer aandacht te geven in het VTH-beleid.

Een laatste vraag die werd gesteld is hoe om te gaan met *prioritering*; wat is nu verstandige en effectieve prioritering? Volgens de KRW is prioritering van specifieke stoffen niet geoorloofd, maar de realiteit maakt dit onvermijdelijk. Er zijn alleen verschillende mogelijkheden om te prioriteren voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Mogelijkheden zijn, prioriteren

- op stoffen die te verwachten zijn in de regio bijv. op basis van de inzichten uit de bron-opsporing (VTH door omgevingsdiensten en waterschappen).
- van drinkwater-gerelateerde stoffen (VTH door omgevingsdiensten en waterschappen).
- van rioolvervanging (scheiding afval- en hemelwater) in de buurt van bedrijven met hoge risicoprofielen t.a.v. industriële probleemstoffen om de effecten door overstort te verminderen (gemeentes).
- van VTH activiteiten door middel van inzicht over risicoprofielen van indirecte lozingen (verwachte stoffen bij vergunningsplichtige en meldingsplichtige bedrijven).

Deze prioritering is ook relevant voor de aanpak en zuivering van stoffen. Er is een spanningsveld te bemerken tussen de toenemende inzichten over de opkomende en zeer zorgwekkende stoffen en de behoefte die er leeft bij partijen om deze stoffen te prioriteren.

- Zijn er stoffen die je als eerste moet aanpakken en waar je op moet sturen? Hoe prioriteer je:
 - o.b.v. kennis over effecten?
 - Identificeerbaarheid.
 - Mogelijkheden om te verwijderen?
- Of moet je alles zo veel mogelijk zuiveren?
- Een belangrijk inzicht is dat er goed moet worden nagedacht over het prioriteren van bepaalde handelingen.

De onderliggende en essentiële vraag is daarbij: *Welke inzichten er nodig zijn om over te gaan tot het voorkomen, beperken of zuiveren van industriële probleemstoffen?* Uiteindelijk is dat voor de waterkwaliteitsbewaking het doel – naast de monitoringsverplichtingen – en dienen financiële middelen worden uitgegeven en de beperkte capaciteit te worden ingezet op een manier die zorgt voor de vermindering van stoffen in onze wateren en verdere leefomgeving. In de dialoog is ook naar voren gekomen, dat lozingen vrijwel nooit worden geweigerd – daarbij leeft de vraag of dit met de komst van de omgevingswet moeilijker wordt. Als het van essentieel belang blijft om afvalwater te blijven lozen is het zorgvuldiger hanteren van het principe van ‘de vervuiler betaald’ een manier om de kosten voor het beperken en voorkomen van industriële probleemstoffen middels zuivering te dragen. Op basis van risicoprofielen van bedrijven is het mogelijk om het gesprek aan te gaan over de lozing van industriële probleemstoffen, waar zij volgens de Corporate Sustainable Reporting Directive ook meer inzicht in zullen moeten geven. Een win-win om samen te werken en lozing van milieubelastende en risicovolle stoffen te beperken.

1.6 Deelnemende organisaties

Organisatie		Naam	Rol
1	Deltares	Hilde Passier	Expert Geochemie en milieukwaliteit
2	Deltares	Petra Krystek	Expert milieu- en analytische chemie
3	KWR	Jan Starke	Onderzoeker Public Design en Recht
4	KWR	Fabi van Berkel	Onderzoeker Public Design en Waarde
5	KWR	Inge van Driezum	Onderzoeker waterkwaliteit & ecohydrologie
6	SMWK/Dunea	Margot Kwee	Omgevingsmanager bronnen
7	Evides Drinkwaterbedrijf	Astrid Fischer	Adviseur bronnen
8	Evides Industriewater	Marthe de graaf	Proces Engineer
9	DOW	Niek van Belzen	Technology manager
10	Waterschap AA en Maas	Wilco van Laarhoven	Vergunningverlening (BKL en Bal)
11	Waterschap AA en Maas	Robert Kras	Zuiveringstechnoloog
12	Waterschap Brabantse Delta	Lukas Schoenmakers	Beleidsmedewerker microverontreinigingen
13	Waterschap AA en maas	Wim van der Hulst	Beleid microverontreinigingen en zuivering
15	Waterschap Limburg	Natasja Fraters	Beleid zuiveren
16	Gemeente Bergen op Zoom	Gijs Spruijt	Beleidsadviseur stedelijk water & riolering
17	Provincie Noord Brabant	Mathijs ten Harkel	KRW coördinator Monitoring, Waterkwaliteit
18	RWS Zuid-Nederland	Roel Kwanten	Chemische waterkwaliteit
19	RWS Zee en Delta	Evita Visscher	Chemische waterkwaliteit
20	RWS Zee en Delta	Thijs Poortvliet	KRW coördinator
21	RWS Zee en Delta	Erwin Talens	Vergunning Verlening
22	Omgevingsdienst OMWB/ODNL	Milco Achterberg	Coördinator ZZS/KRW
22	Omgevingsdienst OMWB	Inge Rovers	Adviseur en toezichthouder water
23	Omgevingsdienst ODNZKG	Rhodante Ahlers	Adviseur Milieu & Duurzaamheid: Water
24	Omgevingsdienst ODNB	Jan Tolmeijer	Adviseur ontwikkeling Water
25	Omgevingsdienst ODNB	Diany Stoel	Toezichthouder wabo/milieu